

Marcin Stoczkiewicz

ClientEarth
e-mail: mstoczkiewicz@clientearth.org
ORCID: 0000-0001-6950-1151

Anna Barczak

Uniwersytet Szczeciński
e-mail: anna.barczak@usz.edu.pl
ORCID: 0000-0002-7412-719X

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji „Towards the Polish Climate Protection Act”, Szczecin, 7 września 2022

Report of the interantional conference „Towards the Polish Climate Protection Act”, Szczecin, September 7th 2022

7 września 2022 roku na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa „Towards the Polish Climate Protection Act”. Była to pierwsza tego typu konferencja w Polsce, poruszająca kwestię stworzenia polskiej ustawy o ochronie klimatu. Konferencja była wspólną inicjatywą Fundacji ClientEarth, Zespołu Badawczego Prawa Ochrony Środowiska na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego oraz Uniwersytetu SWPS w Warszawie. Wydarzenie miało charakter hybrydowy. Jej uczestnikami byli goście z polskich i zagranicznych ośrodków naukowych, a także reprezentanci środowiska biznesu.

Ostatnie miesiące przyniosły istotne zmiany w prawie ochrony klimatu w Unii Europejskiej. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119 z 30 czerwca 2021 roku ustanawiające ramy osiągnięcia neutralności klimatycznej oraz zmieniające rozporządzenia (WE) nr 401/2009 i (UE) 2018/1999 (Europejskie Prawo o Klimacie). Nakłada ona wiele obowiązków na państwa członkowskie, ale nie uwzględnia wszystkich wyzwań klimatycznych. Jednym z możliwych podejść do wypełnienia zobowiązań państwa w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych jest wprowadzenie krajowego prawa klimatycznego. Takie przepisy zostały wprowadzone w wielu krajach na całym świecie, w tym w Wielkiej Brytanii, Niemczech, Francji, Holandii, Danii, Szwecji i Finlandii. Regulacja ochrony klimatu w osobnym akcie pomaga określić jasną ścieżkę redukcji emisji gazów cieplarnianych w wielu sektorach gospodarki. Tak kompleksowa ustawa

gwarantuje również skuteczność i przewidywalność polityki klimatycznej państwa, a także przejrzystość celów i działań.

ClientEarth pracuje obecnie nad założeniami i projektem ustawy o ochronie klimatu, który mógłby zostać później przyjęty przez Parlament RP. Do tej pory analizowane były przepisy klimatyczne w innych krajach europejskich oraz instrumenty prawne mające na celu ograniczenie emisji gazów ekologicznych.

Celem konferencji było zatem omówienie założeń przygotowanych przez ClientEarth oraz prawnego podejścia do ochrony klimatu w Polsce w kontekście prawa unijnego oraz doświadczeń Wielkiej Brytanii i Niemiec, tak aby odpowiadało ono polskim uwarunkowaniom społecznym, gospodarczym i prawnym. Stąd też przedmiotem obrad uczyniono wymianę doświadczeń w zakresie prawa klimatycznego między ośrodkami polskimi oraz niemieckimi i brytyjskimi.

Konferencja rozpoczęła się 7 września 2022 roku o godzinie 9.00, kiedy to uroczystej inauguracji w imieniu gospodarza Wydziału Prawa i Administracji US dr hab. Eweliny Cały-Wacinkiewicz, dokonała dr Ewa Michałkiewicz-Kądziała, pełnomocnik Rektora ds. współpracy międzynarodowej, podkreślając znaczenie tego rodzaju przedsięwzięć z punktu widzenia władz wydziału. Podczas uroczystego otwarcia konferencji zabrali również głos dr hab. Adam Bodnar, prof. SWPS, Dziekan Wydziału Prawa Uniwersytetu SWPS oraz Zuzanna Rudzińska-Bluszcz, Prezes ClientEarth Poland.

Wkrótce po formalnym otwarciu konferencji rozpoczęła się jej pierwsza część. Tej sesji przewodniczyła pani **prof. Maria Kenig-Witkowska** z Uniwersytetu Warszawskiego. Referat otwierający obrady zaprezentował **prof. Matteo Fermaglia** (Uniwersytet Hasselt, Wydział Prawa, Centrum Rządu i Prawa [CORE]), który skupił się na europejskim prawie klimatycznym a krajowymi przepisami klimatycznymi państw członkowskich UE. W wystąpieniu tym analizie poddano kwestię relacji między prawem UE w zakresie zmian klimatu a krajowym prawem klimatycznym. Autor w swoim referacie omówił traktatowe podstawy przyjmowania aktów prawnych UE w obszarze środowiska, klimatu i energetyki, a także sformułował wymagania, jakie jego zdaniem powinny spełniać krajowe przepisy w zakresie ochrony klimatu.

Kolejnym prelegentem był **dr hab. Maciej Nyka**, **prof. UG** (Uniwersytet Gdański, Wydział Prawa i Administracji), który obszernie zaprezentował prawo sprawiedliwej transformacji energetycznej w dobie niestabilności geopolitycznej. Profesor Nyka analizie poddał procesy i podstawy prawne odchodzenia od paliw kopalnych w UE w kontekście napaści Rosji na Ukrainę i wywołanej przez wojnę niestabilności rynków energetycznych. Przedmiotem rozważań autora referatu była konieczność jednoczesnej realizacji takich wartości prawa publicznego jak bezpieczeństwo energetyczne państwa, ochrona środowiska oraz zapewnienie dostępności energii dla odbiorców końcowych.

Profesor Zdzisław Kędzia (WSB Uniwersytet [Wrocław], Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza [Poznań]) interesująco przedstawił zagadnienie prawa do uznania zdrowego środowiska przez ONZ, wskazując na jego konsekwencje. Na podkreślenie zasługuje to, że prof. Kędzia przedstawił długotrwały i niepozbowiony przeszkód proces uznawania przez społeczność międzynarodową prawa do zdrowego środowiska jako jednego z praw człowieka.

Pierwszą część obrad konferencji zakończył referat wygłoszony przez **dra Stephana Sina** (Ecologic Institute, Niemcy). Wystąpienie to poświęcone było Niemieckiej Federalnej Ustawie o Zmianie Klimatu w świetle orzeczenia niemieckiego Trybunału Konstytucyjnego w sprawie *Neubauer i in.* przeciwko Niemcom. Referat ten z jednej strony pozwolił uczestnikom zapoznać się z kluczowymi cechami niemieckiej federalnej ustawy klimatycznej, by w dalszej jego części możliwe było przedstawienie przez prelegenta dyskusji, jaka przetoczyła się w doktrynie niemieckiej na temat niedoskonałości tego aktu prawnego oraz przedstawienie treści i konsekwencji decyzji Trybunału Konstytucyjnego z 24 marca 2021 roku, w której stwierdzono częściową niekonstytucyjność tej ustawy.

Obrady drugiej sesji rozpoczęły się o godz. 11.30 i trwały do godziny 14.00. Tej części przewodniczyła **dr Agnieszka Skorupka** (Uniwersytet SWPS, oddział Wrocław). Wygłoszono sześć referatów. Tę sesję otwierało niezwykle ważne wystąpienie **dra Marcina Stoczkiewicza** (Kierownika Programu Infrastruktury Paliw Kopalnych w ClientEarth). Prelegent zastanawiał się, czy konieczne jest uchwalenie w Polsce ustawy o prawie klimatu. Zdaniem prelegenta, pomimo związania Rzeczypospolitej Polskiej międzynarodowym i unijnym prawem w zakresie ograniczania i adaptacji do zmian klimatu, istnieje pilna potrzeba przyjęcia w Polsce ramowej ustawy o ochronie klimatu, która powinna regulować zagadnienia tzw. zarządzania klimatycznego (*climate governance*). Autor podkreślił niską skuteczność krajowych regulacji w zakresie ograniczania zmian klimatu oraz brak kompleksowej regulacji adaptacji do zmian klimatu w prawie polskim.

Bolesław Matuszewski (adwokat, ClientEarth) przedstawił istotę koncepcji budżetu emisyjnego oraz potencjalne założenia polskiej ustawy o ochronie klimatu. Spośród przedstawionych założeń warto zwrócić uwagę na objęcie projektem ustawy zarówno mitygacji, jak i adaptacji do zmian klimatu, uwzględnienie w projekcie podmiotowych praw materialnych oraz proceduralnych, regulację celów klimatycznych, organów właściwych w sprawie ochrony klimatu oraz uwzględniania ochrony klimatu w przyjmowaniu planów i programów oraz decyzji w sprawach indywidualnych.

Doktor Marcin Szwed (Uniwersytet Warszawski, Wydział Prawa i Administracji) natomiast wskazał jak kształtują się prawa materialne w ramach potencjalnej polskiej ustawy o ochronie klimatu. Doktor Szwed przedstawił koncepcję prawa do stabilnego (bezpiecznego) klimatu oraz propozycję uwzględnienia go jako nowego prawa podmiotowego ujętego w projekcie prawa o ochronie klimatu.

Kolejne wystąpienie autorstwa **Magdaleny Bar** (radca prawny z Kancelarii Jendrośka, Jerzmański, Bar) dotyczyło bardzo ważnego, z punktu widzenia celów konferencji, tematu praw proceduralnych i oceny klimatu w ramach potencjalnej polskiej ustawy o ochronie klimatu. Mecenasa Bar w szczególowy sposób zaprezentowała koncepcję uwzględniania mitygacji i adaptacji klimatycznej w podejmowaniu decyzji, które mogą wpływać na środowisko oraz w przyjmowaniu dokumentów planistycznych i strategicznych, które mogą mieć taki wpływ. Oprócz zastosowania klasycznych instytucji prawnych, takich jak dostęp do informacji, udział społeczeństwa oraz dostęp do sądu w sprawach środowiska, mecenasa Bar zaprezentowała bardzo interesującą koncepcję tzw. weryfikacji klimatycznej (*climate proofing*).

Doktor Radosław Maruszkin (adwokat, Uniwersytet Warszawski, Wydział Prawa i Administracji) z kolei przedstawił rozwiązania instytucjonalne i uwarunkowania w potencjalnej polskiej ustawie o ochronie klimatu. Wystąpienie dra Maruszkińskiego skoncentrowane było na przedstawieniu koncepcji wprowadzenia nowych organów właściwych w sprawie ochrony klimatu oraz ich zakresu kompetencji (Rada do Spraw Klimatu oraz Prezes Urzędu do Spraw Klimatu).

Jako ostatni w drugiej sesji wystąpił **Sam Hunter Jones** (adwokat, ClientEarth, Program odpowiedzialności klimatycznej, Wielka Brytania). Jones przedstawił globalne lekcje z tworzenia prawa klimatycznego, a także podzielił się z uczestnikami konferencji wnioskami z analizy skuteczności ramowych ustaw klimatycznych w sześciu państwach świata (Wielka Brytania, Francja, Meksyk, Finlandia, Austria, Szwecja). Mecenass Hunter Jones przedstawił rekomendacje *de lege ferenda* dotyczące ramowych ustaw klimatycznych. Zdaniem prelegenta ustawy takie powinny m.in.: obejmować mitygację i adaptację do zmian klimatu, pozostawać zintegrowane z zasadami prawa ochrony środowiska i ogólnymi zasadami prawa danego państwa, określać długoterminowe cele klimatyczne i powiązane z nimi obowiązki organów państwa, wyposażać organy państwa w instrumenty i kompetencje osiągania celów klimatycznych, unikać fragmentacji planowania, zarządzania i odpowiedzialności, wprowadzać niezależny organ o charakterze doradczym.

Trzecia sesja konferencji, którą był panel dyskusyjny, rozpoczęła się o 14.30. Moderatorem był **dr Marcin Stoczkiewicz**, w debacie uczestniczyli **dr hab. A. Bodnar, prof. SWPS; dr hab. M. Nyka, prof. UG; mec. Sam Hunter Jones; dr S. Sina; prof. H. Ott; dr hab. J. Jendrońska, prof. UO**. Dyskusja koncentrowała się wokół trzech grup zagadnień: (1) głównych cech, jakie powinny charakteryzować przyszłą ustawę o ochronie klimatu, (2) zagadnień efektywności prawa klimatycznego oraz (3) roli sądów oraz społeczeństwa obywatelskiego we wdrażaniu prawa klimatycznego.

Po zakończeniu każdej sesji wywiązały się kilkunastominutowe dyskusje, w toku których uczestnicy formułowali pytania do prelegentów. Odpowiedzi autorów wystąpień uzupełniane były komentarzami pozostałych uczestników.

Formuła konferencji umożliwiła stworzenie nowej platformy do dyskusji na temat polskiej ustawy o prawie klimatu, pozwoliła odpowiedzieć, czy w prawie polskim konieczny jest taki akt prawny, jak również krytycznie ocenić aktualny rozwój przepisów klimatycznych (ich brak) w dziedzinie polskiego prawa ochrony środowiska. Zaprezentowane referaty będą także wyznaczały przyszłe kierunki rozwoju polskiego prawa klimatycznego oraz ocenę rezultatów podejmowanych w tym zakresie działań na arenie międzynarodowej.

Konferencja została zamknięta obszernym podsumowaniem, którego dokonała **Zuzanna Rudzińska-Bluszcz** (Prezes ClientEarth Polska). Prezes Rudzińska-Bluszcz podziękowała wszystkim uczestnikom wydarzenia i wyraziła nadzieję, że prace koncepcyjne dotyczące polskiej ustawy będą kontynuowane oraz, że projekt autorstwa ClientEarth może stać się podstawą prac parlamentarnych.

CYTOWANIE

M. Stoczkiewicz, A. Barczak, *Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji „Towards the Polish Climate Protection Act”, Szczecin, 7 września 2022*, Studia Administracyjne 1(17)/2023, s. 75–79, DOI: 10.18276/sa.2023.17-07.